

บทที่ ๑

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การศึกษากับสังคมนั้นมีความสัมพันธ์เกี่ยวเนื่องกันโดยตรง ความสัมพันธ์ที่เห็นได้ชัดก็คือ การศึกษานั้นเป็นสถาบันในสังคม จึงมีหน้าที่ที่จะรักษาและถ่ายทอดรูปแบบของสังคมเอาไว้ เมื่อสังคมพัฒนาไปในแนวทางขึ้นไทนการศึกษาก็จะดำเนินไปตามนั้น นั่นก็คือ การศึกษาทำหน้าที่ในส่วนของสังคมประภคิต (Socialization) เป็นหลักสำคัญ การไม่คำนึงถึงการศึกษาในแง่ที่เป็นวิธีการส่วนหนึ่งของการรักษาระเบียบของสังคม ย่อมทำให้เกิดผลตรงข้ามกับเจตนารมย์ที่แท้จริงของการศึกษาได้ ซึ่งต้องเป็นการให้ความรู้ที่จะเป็นประโยชน์แก่การดำรงชีวิตของบุคคลร่วมกับกลุ่ม การให้การศึกษามีได้กำหนดเป้าหมายให้แน่ชัด อาจกลายเป็นการสร้างควมสับสนวุ่นวายทำลายระเบียบของสังคมได้ไม่ว่าจะเป็นระเบียบของสังคมเดิมจากอดีตหรือระเบียบที่ต้องการสร้างขึ้นใหม่ให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันและอนาคต^๒

การศึกษาในปัจจุบันนี้มีหน้าที่สำคัญประการหนึ่งคือการชดเชลลทางสังคม (Socialization) เพื่อให้บุคคลเป็นสมาชิกที่มีความเข้าใจในวัฒนธรรมและมีทักษะและความรู้ต่าง ๆ ที่จำเป็นในการประกอบอาชีพ และการดำเนินชีวิตโดยทั่วไปในสังคม^๓ ซึ่งสอดคล้องกับความมุ่งหมายของแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช ๒๕๒๐ ที่กล่าวว่า

^๑ไพฑูริย์ ลินลาร์ตน์, "การศึกษาและสังคมประภคิต" ใน มนุษย์กับสังคม, สุจิต บุญบงการ, บรรณาธิการ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๑) หน้า ๑๗๐.

^๒พิทยา สายหู, กลไกของสังคม พิมพ์ครั้งที่ ๒ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๔), หน้า ๑๐๘.

^๓ประเสริฐ แยมกลิ่นพุ้ง, "สังคมวิทยากับการศึกษา" ใน สังคมศาสตร์กับการศึกษา โครงการพัฒนาสังคมศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ๒๕๒๒) หน้า ๑๑๑.

เมื่อพิจารณาจากแผนการศึกษาแห่งชาติแล้ว จะพบว่าเป้าหมายสูงสุดของการศึกษาคือการเสริมสร้างสังคมที่พึงประสงค์ทั้งในแง่ที่สร้างชีวิตของแต่ละคนและสังคมที่จะต้องสอดคล้องกับปรัชญาชีวิตและสังคม ดังนั้นการศึกษาก็มีส่วนที่จะสร้างเสริมสังคมและสังคมมีส่วนที่เกื้อหนุนการศึกษา^๑ จากความสำคัญดังกล่าวนี้โรงเรียนจึงเป็นสถาบันการศึกษาที่รับผิดชอบในการพัฒนาบุคคลให้มีคุณภาพ คุณสมบัติสอดคล้องกับความต้องการของสังคม ดังนั้นบรรทัดฐานที่โรงเรียนกำหนดให้นักเรียนปฏิบัติจึงเท่ากับเป็นบรรทัดฐานของสังคมด้วย แหล่งสำคัญของบรรทัดฐานโรงเรียน นอกจากครอบครัว เพื่อนบ้านแล้ว ห้องเรียนเป็นแหล่งสำคัญแหล่งใหญ่ในการเรียนรู้ บรรทัดฐานโรงเรียน เพราะเมื่อนักเรียนมีบทบาทสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับสมาชิกอื่น ๆ ในห้องเรียนมากขึ้น เขาก็จะมีส่วนร่วมในด้านความคิด ความรู้สึก และการกระทำมากขึ้น เขาก็จะรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ดังนั้นเวลาจะทำอะไรก็จะคำนึงถึงความคาดหวังของครูของเพื่อนนักเรียนด้วยกัน คำนึงถึงความมุ่งหมายของวิชาที่เรียน ตลอดจนสภาพการณ์ต่าง ๆ ในห้องเรียน เขาก็จะคำนึงว่าสิ่งที่เขากระทำได้รับการยอมรับหรือไม่ได้รับการยอมรับ^๒ ซึ่งสอดคล้องกับ ดร.ประเสริฐ แยมกมลันธุ์^๓ ที่กล่าวว่า "ในสังคมปัจจุบันระยะสำคัญที่สุดของการขัดเกลาทางสังคมอยู่ในระหว่างการศึกษาในโรงเรียนและมหาวิทยาลัยโดยมีครู-อาจารย์ และกลุ่มเพื่อนของนักเรียนเองเป็นผู้มีบทบาทสำคัญ" ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าหน้าที่หลักของโรงเรียนประการหนึ่งคือส่งเสริมการเรียนรู้ในการเข้าสังคม ซึ่งหน้าที่นี้เป็นหน้าที่ทางสังคมประภคตของโรงเรียน โดยเน้นที่กระบวนการ เน้นวัฒนธรรมในแง่ของการประพฤติปฏิบัติเป็นหลักใหญ่ โดยโรงเรียนจะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้เป็นไปเพื่อพัฒนาลักษณะนิสัย ความสามารถ และความเหมาะสมของนักเรียนให้เหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของสังคมวงกว้าง หรือให้เหมาะสมสอดคล้อง

^๑ ลิปพนนท์ เกตุทัต, "ข้ออภิปรายเรื่องการศึกษากับการพัฒนาสังคมไทย" ในรายงานการประชุมวิชาการแบบซิมโปเซียมเรื่องการศึกษากับการพัฒนาสังคมไทย เนื่องในการเฉลิมฉลองกรุงรัตนโกสินทร์ ๒๐๐ ปี (กรุงเทพมหานคร : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๖), หน้า ๗๔.

^๒ ชนิดา รัชพลเมือง, สังคมวิทยาการศึกษา (กรุงเทพมหานคร : ภาควิชาสารัตถศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๕), หน้า ๑๐๔ - ๑๐๕.

^๓ ประเสริฐ แยมกมลันธุ์, "สังคมวิทยากับการศึกษา" หน้า ๑๓๑.

กับความต้องการทางการเมือง โดยหลักการแล้วรูปแบบ และพฤติกรรมของสังคมวงกว้างเป็นอย่างไร ควรจะได้มีการจำลองลงในสถาบันการศึกษา เพื่อฝึกฝนความคุ้นเคยต่าง ๆ เอาไว้ในขณะเดียวกันโรงเรียนก็จะฝึกฝนการใช้ชีวิตร่วมกันของกลุ่มบุคคลที่ต่างวัยต่างความสนใจ และต่างสิ่งแวดล้อม ให้รู้จักการอดทนและทำความเข้าใจซึ่งกันและกัน โรงเรียนจึงเป็นเสมือนสังคมย่อย ๆ ที่จำลองสังคมใหญ่ลงมาให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ และทดลองกับชีวิตจริงไว้ก่อน โรงเรียนจึงเป็นเสมือน สถานที่เตรียมคนเอาไว้เพื่อการอยู่ในสังคมใหญ่ไปด้วยในตัว^๑

ในปัจจุบันบทบาทของการศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศเป็นอย่างมาก จนกระทั่งเห็นว่าการศึกษาเป็นปัจจัยที่ห้าที่จำเป็นแก่การครองชีพ นอกเหนือไปจากเครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค อาหาร และที่อยู่อาศัย คนต้องการปัจจัยทางการศึกษาเพื่อการดำรงชีพ เพื่อคุณภาพของชีวิตและการงานเพิ่มขึ้นจนกระทั่งสังคมไทยปัจจุบันย่างเข้าสู่ภาวะสังคมแห่งการเรียนรู้^๒ จึงก่อให้เกิดการพัฒนาการศึกษาโดยกำหนดวัตถุประสงค์ให้แน่นอนก่อนว่า ผลเมืองที่พึงปรารถนาในอนาคตอันริบด่วน คือผลเมืองอย่างไร เช่น ต้องการผลเมืองที่มีระเบียบวินัย ชยันชันแข็ง ไม่มุงเอาเปรียบเพื่อนมนุษย์ ไม่เห็นแก่ตัว ไม่อิจฉาริษยาผู้อื่นในทางที่เขาดีงามกว่า เป็นผู้มีสติปัญญาสามารถแก้ปัญหาตนเองและปัญหาสังคมได้ และมีความสามารถในการริเริ่มสร้างสรรค์ต่าง ๆ ได้ดี ฯลฯ^๓ ซึ่งรัฐได้ตระหนักถึงความสำคัญในด้านนี้ด้วยการเร่งพัฒนาการศึกษาทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ โดยวางแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติระยะที่ ๕ (พ.ศ.๒๕๒๕ - ๒๕๒๙) มุ่งให้การศึกษาเสริมสร้างบุคคลให้มีความรู้ ความคิดและความสามารถในการประกอบอาชีพ มีจริยธรรม คุณธรรม ตลอดจนมีพลานามัยสมบูรณ์ รักและธำรงศิลปวัฒนธรรม และความเป็นไทยไว้ ตลอดจนก่อให้เกิดความสำนึกในการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสันติสุขตามวิถีประชาธิปไตย

^๑ ไพฑูรย์ สินลารัตน์, "การศึกษาและสังคมประภคิต" หน้า ๑๕๕.

^๒ วิจิตร ศรีสะอ้าน, "อนาคตของการศึกษาไทยในทศวรรษหน้า" วารสารการศึกษาเอกชน ๖ (กันยายน ๒๕๒๔) : ๕๔

^๓ นิพนธ์ ศศิธร, "การศึกษาเพื่อพัฒนาประเทศไทย" วารสารการศึกษา ๑๖ (กรกฎาคม - สิงหาคม ๒๕๒๓) : ๓

อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข^๑

ดังนั้นโรงเรียนจึงเป็นสถาบันให้การศึกษ้อบรมที่มีอิทธิพลต่อการสร้างเสริมประสิทธิภาพทางสังคมให้แก่นักเรียนด้วยการสร้างสิ่งแวดล้อมที่ดีให้กับเด็ก ตลอดระยะเวลาหลายปีที่ต้องเรียนอยู่ในโรงเรียน และบุคคลที่มีความสำคัญที่สุดในโรงเรียนคือครู ซึ่งนอกจากการสอนแล้วยังต้องส่งเสริมและพัฒนาเยาวชน ตลอดจนเป็นตัวอย่างที่ดีแก่เด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักเรียนในระดับมัธยมศึกษา ซึ่งเป็นผู้ที่อยู่ในระยะวัยรุ่นอันนับว่าเป็นวัยที่สำคัญที่สุด เพราะวัยนี้เป็นหัวเลี้ยวหัวต่อของการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม โรงเรียนจึงต้องส่งเสริมอบรมให้เยาวชนได้เข้าใจบทบาทและสถานภาพของตนเองให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วได้ ฉะนั้น จะเห็นได้ว่าครูเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบโดยตรงในการพัฒนากำลังคนให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น^๒ โดยเฉพาะอย่างยิ่งครูสังคมศึกษา เพราะวิชาสังคมศึกษามีขอบเขตกว้างขวางมากกว่าวิชาอื่น ๆ และสำคัญมากต่อการดำรงชีวิตประจำวันของคน จุดประสงค์ของวิชานี้มุ่งให้ผู้เรียนได้เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ และมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทั้งทางธรรมชาติ และทางสังคมมากขึ้น^๓

จากโครงสร้างหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๒๑ ได้แบ่งกลุ่มวิชาออกเป็น ๕ กลุ่มวิชา คือ กลุ่มวิชาภาษา กลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์-คณิตศาสตร์ กลุ่มวิชาสังคมศึกษา

^๑ กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานปลัดกระทรวง, สารสำคัญของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ระยะที่ ๕ พุทธศักราช ๒๕๒๕-๒๕๒๙ (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานปลัดกระทรวง, กระทรวงศึกษาธิการ, ๒๕๒๔), หน้า ๑.

^๒ ศรีพัฒนา สุมะนังกุล, "การเปรียบเทียบความเข้าใจเกี่ยวกับพลเมืองดีของเยาวชนในสถานฝึกและอบรมของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กกลางและในโรงเรียนรัฐบาล" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๒๔)

^๓ Leonard S. Kenwo thy, Guide to Social Studies Teaching in Secondary Schools (Belmont California : Wedsworth, 1962), p.3.

กลุ่มวิชาพัฒนาบุคลิกภาพ และกลุ่มวิชาการงานและอาชีพ^๑ เมื่อศึกษารายละเอียดในหลักสูตรแล้ว จะพบว่ากลุ่มวิชาที่สร้างเสริมและสนับสนุนสังคมประภิต (Socialization) ของนักเรียนมากที่สุด คือ กลุ่มวิชาสังคมศึกษา ซึ่งวางจุดประสงค์ไว้ดังนี้ คือ

๑. เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดีตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

๒. เพื่อให้มีความรักชาติ มีความสามัคคีในชาติ มีความเสียสละเพื่อส่วนรวม มีความซาบซึ้งในผลงานอันดีเด่นของคนไทย รู้จักอำรงรักษาไว้ซึ่งเอกราช และรู้จักรักษาแบบอย่างวัฒนธรรมประเพณีอันเป็นเอกลักษณ์ที่ต้งามของชาติ

๓. เพื่อเสริมสร้างให้มีคุณภาพในการดำรงชีวิต มีคุณธรรมประจำใจและมีคุณสมบัติต่าง ๆ อันพึงประสงค์ของ สังคมไทย

๔. เพื่อเสริมสร้างให้มีความรู้ และความเข้าใจพื้นฐานในการพัฒนาสร้างสรรค์ และแก้ปัญหาในด้านสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี โดยอาศัยคุณธรรมและวิธีการทางวิทยาศาสตร์เป็นปัจจัยสำคัญ

๕. เพื่อเสริมสร้างบทบาท หน้าที่ ความรับผิดชอบ และความสัมพันธ์อันดีระหว่างสมาชิกในครอบครัว ในชุมชน ในประเทศ และในประชาคมของโลก

๖. เพื่อให้เกิดความรัก ความผูกพันอันดีกับท้องถิ่นของตนตลอดจนเห็นคุณค่า มีความรับผิดชอบ รวมทั้งให้ตระหนักถึงการอนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมโดยคำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวมเป็นสำคัญ^๒

ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นครูสังคมศึกษา จึงมีความต้องการที่จะศึกษาถึงบทบาทของครูสังคมศึกษาในการใช้กระบวนการสังคมประภิตในการสอนสังคมศึกษา เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนแก่เยาวชน เพื่อให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม และสามารถดำรงชีวิตอยู่อย่างมีความสุข เด็บโตเป็นผู้ใหญ่ที่เป็นพลเมืองดี มีคุณค่าและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนา

^๑ กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๒๑ พิมพ์ครั้งที่ ๒ (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา, ๒๕๒๒), หน้า ๓.

^๒ กระทรวงศึกษาธิการ, เรื่องเดิม, หน้า ๓๒.

ประเทศชาติสืบไป.

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ

๑. ศึกษาบทบาทของครูสังคมศึกษาในการใช้กระบวนการสังคมประกิตในการสอนสังคมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร และส่วนภูมิภาค
๒. เปรียบเทียบบทบาทของครูสังคมศึกษาในการใช้กระบวนการสังคมประกิต ในการสอนสังคมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร และส่วนภูมิภาค

สมมติฐานของการวิจัย

เอ็ดเวิร์ด เอ. ครุง^๑ (Edward A. Krung) กล่าวว่า จุดมุ่งหมายของวิชาสังคมศึกษา จะมุ่งเตรียมให้เยาวชนเป็นพลเมืองดี มีความรู้ ความคิด รู้จักใช้เหตุผล และวิจารณ์ ญาได้อย่างถูกต้อง รู้จักหน้าที่ของตนที่มีต่อครอบครัว และประเทศชาติ รู้จักใช้สิทธิในทางที่ถูกต้อง และเหมาะสม และเป็นสมาชิกที่ดีของสังคมประชาธิปไตย จากข้อความดังกล่าวจะเห็นได้ว่า เป็นภาระหน้าที่ของครูสังคมศึกษาทุกคนที่จะต้องปฏิบัติหน้าที่โดยการอบรมสั่งสอนนักเรียน ให้เป็นพลเมืองดีตามที่สังคมต้องการ และสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ที่ผลิตครูสังคมศึกษาออกไป นั้น ก็เพื่อทำหน้าที่เป็นผู้สอนวิชาสังคมศึกษาทั่วไป มิได้เฉพาะเจาะจงว่ามุ่งให้ไปปฏิบัติหน้าที่ในสังคมใดสังคมหนึ่งเท่านั้น ประกอบกับระเบียบวินัยของครูได้กล่าวไว้ชัดเจนว่า ครูทุกคนจะต้องอบรมสั่งสอนศิษย์ให้เป็นคนดีในสังคม ดังนั้นผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานในการวิจัยครั้งนี้ว่า บทบาทของครูสังคมศึกษาในการใช้กระบวนการสังคมประกิตในการสอนสังคมศึกษาระหว่างครูสังคมศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร และส่วนภูมิภาคไม่แตกต่างกัน

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้อาศัยขอบเขตกระบวนการสังคมประกิต ๔ ประการของ ลีโอนาร์ต บรูม

^๑ Edward A. Krung, The Secondary School Curriculum (New York : Harper & Brother, 1960) p.300

และฟิลลิป เซลซนิก^๑ (Leonard Broom and Phillip Selznik) โดยอาศัยเนื้อหาจาก
หลักสูตรสังคมศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ดังนี้ คือ

๑. ด้านการปลูกฝังระเบียบวินัย
๒. ด้านการปลูกฝังความคาดหวัง
๓. ด้านการสอนให้รู้จักบทบาทต่อสังคม
๔. ด้านการสอนให้เกิดทักษะ

ข้อตกลงเบื้องต้น

๑. ผู้วิจัยถือว่า แบบสอบถามที่สร้างขึ้นครอบคลุมเนื้อหา สามารถใช้เป็นเครื่องมือ
วัดบทบาทของ ครูสังคมศึกษาในการใช้กระบวนการสังคมประจักษ์ในการสอนสังคมศึกษาได้ตรง
ตามวัตถุประสงค์ และเชื่อถือได้
๒. ผู้วิจัยถือว่า ครูสังคมศึกษาที่เป็นตัวอย่างประชากรทุกคนได้ตอบแบบสอบถามตาม
ความเป็นจริง

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

บทบาทของครูสังคมศึกษา หมายถึง ภาระ-หน้าที่ และความรับผิดชอบของครูสังคมศึกษา
ที่จะต้องอบรมสั่งสอนนักเรียนให้มีแบบแผนความประพฤติ ตามที่สังคมต้องการทั้งทางตรง คือ
การสอนตามเนื้อหาของหลักสูตรและทางอ้อม คือ การให้การอบรมนักเรียนตามโอกาสอันควร
สังคมประจักษ์ หรือ การขัดเกลาทางสังคม หรือ การอบรมให้รู้ระเบียบสังคม
(Socialization) หมายถึง กระบวนการที่ครูสังคมศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาอบรมสั่ง
สอนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ และรับเอาระเบียบวิธีเกณฑ์ความ
ประพฤติและคุณค่าต่าง ๆ ที่สังคมกำหนดไว้ เพื่อให้สมาชิก หรือบุคคลในสังคมยอมรับ ซึ่ง
Broom and Selznik^๒ เสนอว่า การอบรมให้รู้ระเบียบสังคม หรือสังคมประจักษ์โดยทั่วไป

^๑ Leonard Broom and Phillip Selznik, Sociology 4th ed.
(New York: Harper and Row, Publishers, 1968) pp. 86-87.

^๒ Ibid.

จะเน้นหนัก ๔ ด้าน คือ

๑. ด้านการปลูกฝังระเบียบวินัย (Disciplines) เพื่อที่จะควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกภายในสังคมให้ดำเนินอยู่ภายใต้ของข่ายตามที่สังคมต้องการ

๒. ด้านการปลูกฝังความคาดหวัง (Aspiration) เพื่อที่จะช่วยให้ระเบียบวินัยมีคุณค่า และง่ายต่อการปฏิบัติ เพื่อที่จะให้ได้ในสิ่งที่ตนต้องการ

๓. ด้านการสอนให้รู้จักบทบาทต่อสังคม (Social Role) เพื่อให้บุคคลได้รู้จักบทบาทของตนในการปฏิบัติต่อสังคมให้ถูกต้องในฐานะที่เป็นสมาชิกคนหนึ่งของสังคม

๔. ด้านการสอนให้เกิดทักษะ (Skills) ได้แก่ทักษะทางสติปัญญาหรือทักษะทางความคิด เพื่อให้บุคคลนั้นอยู่ในสังคมนั้น ๆ ได้ และสามารถช่วยกิจกรรมกับผู้อื่นในชีวิตประจำวัน

การสอนสังคมศึกษา หมายถึง การสอนในรายวิชา ส.๑๐๒ (ประเทศของเรา) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑ ซึ่งมีเนื้อหาที่สนับสนุนบทบาทของครูสังคมศึกษาในด้านสังคมประภคมากตามคำอธิบายรายวิชาของโครงสร้างหลักสูตรสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๒๑^๑ ดังนี้

๑. ศึกษาระบอบการปกครอง บทบาท และหน้าที่ของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
๒. ศึกษาการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งวัฒนธรรม และสมบัติของชาติ
๓. ศึกษาปัญหาความมั่นคงของชาติ
๔. ศึกษาประวัติพระพุทธศาสนา ธรรมะ และพิธีกรรม ตลอดจนแนวทางการดำรงชีวิตของประชาชนตามคติพระพุทธศาสนา และศาสนาอื่น ๆ ในประเทศไทย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

๑. เพื่อเป็นแนวทางแก่ครูสังคมศึกษาในการปรับปรุงการอบรมสั่งสอนนักเรียนเพื่อให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม
๒. เพื่อเป็นแนวทางในการเตรียมครูอย่างมีประสิทธิภาพในสถาบันฝึกหัดครู
๓. เพื่อใช้เป็นแนวทางในการศึกษาและวิจัยต่อไปของนักการศึกษาและผู้สนใจ

^๑ กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๒๑, หน้า ๗๕.